

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

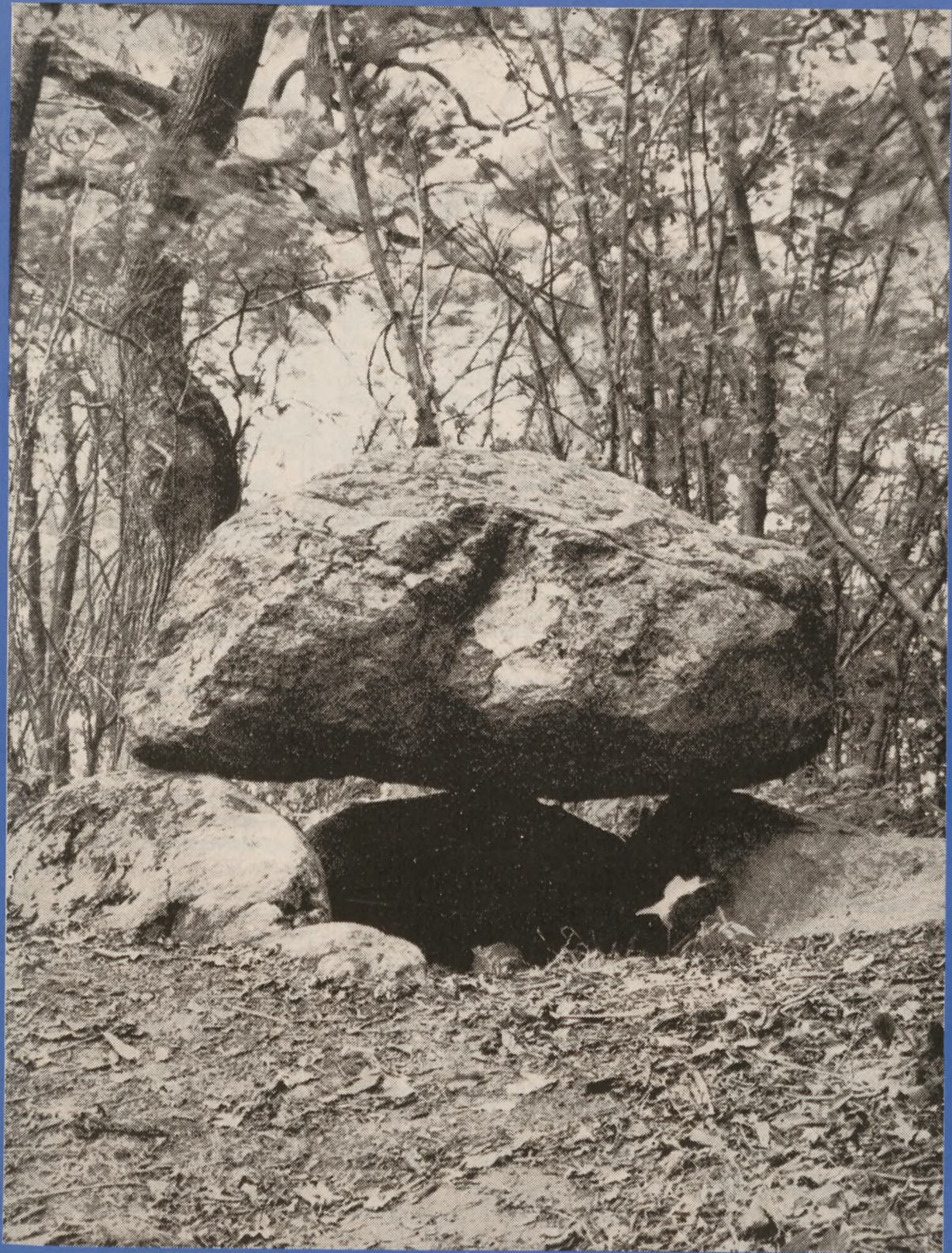
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nr. 4
APRIL
1974

Øen Als, der er fangestævnets mødested, har Nordens største stendysse og mange velbevarede gravhøje. Vi ser her en fredet gravlund, Trodsten. Der er herfra en vid udsigt over Lillebælt til Lyø, Ærø og Fyn.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelse ang. feriehemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øget aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. – Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande – og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand:: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Borgergade 23B, 8700 Horsens.
Tlf. (05) 62 39 91

Næstformand:: General Fl. B. Larsen, Kongstedgård, 4293 Dianalund
Tlf. (03) 560207

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10,
1169 København K. Tlf. (01) 11 65 55.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109,
2400 København NV. Tlf. skolen 10 54 21, privat 10 41 28.

Politiassistent S. Julsgaard Larsen, Boeslundvej 1, 2700 København, Brønshøj
Tlf. (01) 71 72 72.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skærdremester Jacob Brandt,
Ørnevej 63,
2400 København NV. Tlf. (01) 34 95 60

Afdelingschef, civilingeniør
Mogens Dyre, Gildbækhus,
6430 Gildbro pr. Nordborg
Tlf. (044) 5 12 32

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup
Tlf. (01) 50 33 86

Bankprokurist Olav Holst, Bengtassevej 6,
2900 Hellerup. Tlf. HE 7780

Rektor Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Århus V. Tlf. (06) 15 48 05

Direktør G. Jespersen,
Herning Klædefabrik, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V. Tlf. (09) 12 66 03

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus C
Tlf. (06) 27 04 28

Arkitekt Ove Chr. Lembcke,
Brødregade 19, 8900 Randers.
Tlf. (06) 42 51 30

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 9, 8000 Århus C.
Tlf. (06) 13 57 23

Førstelærer P. E. Mahler, Eberupvej
5631 Eberup. Tlf. (09) 74 12 15

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hasseris, Ålborg. Tlf. (08) 18 04 51

Provst Poul Riis,
Herrestræde 1, 4200 Slagelse.
Tlf. (03) 52 05 33

Fhv. justitsminister Knud Thestrup
Rosenvængets alle 10, 2100 Kbh. Ø
Tlf. Øbro 4172.

Bladet »PIGTRÅD«

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

ANNONCER:

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 888 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 5 55 38.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettets og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION:

Ansvarshavende redaktør:
skoleinspektør Johs. Fosmark,
Frederiksborgvej 109,
2400 København NV.
Skolen: 10 54 21. Privat 10 41 28.

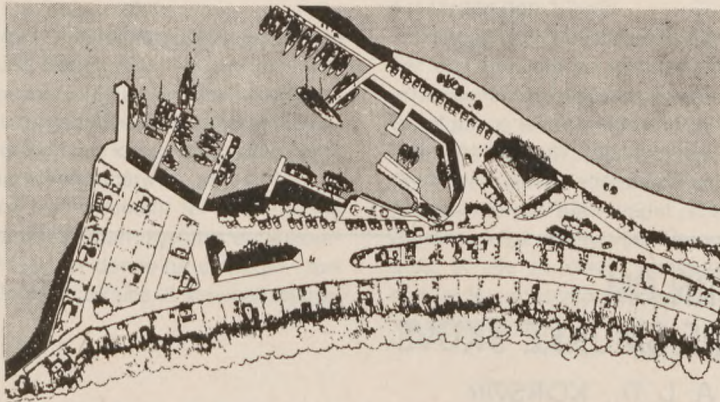
TRYK:

Midtsjællands Bogtrykkeri %
Tølløse.
Telefon (03) 48 51 57.

INDHOLD:

Fangestævnet på Als	63
Frihedssangen	63
Luftkampen over Als i 1942 ..	65
Runde tal	67
Neuengammeforeningen	69
Den nye bog om Frøslev	71
Rütting om nye bøger på tysk	79
Oplysningsarbejde om Nazitiden	79
Dagbogsblade	80

Fangestævnet på Als

Mommark havn med feriecenter

Hvor tiden dog løber hurtigt - det synes i hvertfald stævneudvalget. Snart løber vort længe ventede fangestævne af stabelen, og tilmeldingen har været fin, så vi forventer et fangestævne af den sædvanlige høje standard.

Mange har vel spurgt sig selv, hvordan mon programmet bliver i år? Vi skal prøve på at lukke lidt op for de store linier af dette program, dog med forbehold for ændring af det endelige fuldt færdige program. Det kunne jo hænde, at det kunne forbedres.

★

Den 14. juni om eftermiddagen er der ankomst og indkvartering, hvorefter der kl. 18.00 vil være åbning af stævnet samt middag og eventuelle informationer.

Efter aftensmaden vil skolens forstander eller inspektør vise en film fra Sønderjylland for en nærmere redegørelse for denne skønne egn, vi gæster. Herefter er ordet frit, og vi håber på et fornøjeligt, kammeratligt samvær.

★

Lørdagen den 15. juni serveres der morgenmad fra kl. 8 til 9. Kl. 10.00 vil der holde busser parat til en udflugt ud i det blå. Herunder vil der være kransened-

lægning på vejen, ved mindesmærker over personligheder, vi alle har trang til at mindes.

Et eller andet sted vil vi gøre ophold for at indtage vor frokost og en lille forfriskning, hvorefter vi igen kører videre ud i det dejlige landskab. Vi forventer dog at være hjemme på Mommark Færgegård ved 15-tiden, hvor kaffen står klar. Herefter er der frit slag til kl. 18.00, hvor festmiddagen påbegyndes, og man kan roligt regne med et væld af begivenheder den resterende del af aftenen og natten. Vi anbefaler derfor et lille hvil mellem kl. 15.30 og kl. 18.00.

★

Søndag den 16. juni er der igen morgenmad mellem kl. 8 og 9, og ved 10-tiden kan man forvente en behagelig overraskelse i form af en god underholdning for de formiddagsfriske samtidig med at man samler appetit til frokosten kl. 12.00.

Efter frokosten vil der blive serveret kaffe, og afskedstimen nærmer sig, idet vi slutter et forhåbentlig godt og vellykket stævne kl. 15.00.

Frihedssangen

En vinter lang og mørk og hård
på fem forbandede år
har knuget landet i sin favn
med kulde og sult og savn,
og der gik slid på skoven, skår på skår,
og der gik råddenskab i svage træ'r.
Gå til modstand,
alle danske, alle mand som een,
og gør Danmark frit.

Med tvang og terror gik de år,
men nu går vinter mod vår.
Det samler sammen til en tøj,
hvor vinter og vold skal dø.
På trods af mord og brand og fængsel er
en folkevilje vokset og brudt frem.
Gå til modstand,
alle danske, alle mand som een,
og gør Danmark frit.

En storm, en skyllende april
en sidste niende april
en storm, der renser landet ud
med opgørets skarpe lud.
Fej alle vissengrønne væk og lad
os se det friske grønne land igen.
Gå til modstand,
alle danske, alle mand som een,
og gør Danmark frit.

Den gamle vandmølle ved Vibæk

KREDITFORENINGEN DANMARK

KØBENHAVN

AARHUS

HERNING

VÆRN OM
VORE SMUKKE SKOVE

A. L. D. - KORSØR

**Dansk
Sundolitt a-s**

Rugmarken 12

3520 Farum

Tlf. 95 35 11

BROVST KOMMUNE

★

Dette er så rammen omkring stævnet i store træk. Vil du vide mere, er der kun én måde, dette kan opklares på - meld dig til.

Mens dette skrives, har tilslutningen til en fællesrejse med D.S.B. ikke været overvældende, men på grundlag af de stigende benzinpriser og olierestriktionerne er der vel god grund til at påpege, at vi stadig er i stand til at arrangere fællesrejse, selv om du har skrevet, at du kører selv. Vi skal her redegøre for de nærmere betingelser for denne rejseform.

★

Bor du i Jylland, kan du fra Fredericia Banegård fredag den 14. juni kl. 11.00 komme med en bus direkte til Bøjden, hvorfra færgeren afsejler kl. 13.00 med ankomst til Fynshav kl. 13.45 og ankomst til Mommark Færgedgård kl. ca. 14.00.

Denne bus er bestilt for vore norske venners skyld, men også du er velkommen. Prisen for denne tur er ca. 30,- tur-retur. Beløbet betales til stævnekassereren.

Fra København er der afgang med lyn-tog fredag den 14. juni kl. 11.00 til Nyborg Færgehavn. Herfra går der ligeledes bus, direkte til Bøjden kl. ca. 13.30 med ankomst til Fynshav kl. 15.45 og til Mommark Færgedgård kl. ca. 16.00.

Hjemrejsen sker samme vej med afgang fra Fynshav søndag kl. 16, og ankomst på Københavns Hovedbanegård kl. 21.13.

Denne rejse vil koste ca. kr. 87,- tur-retur.

★

Sluttelig skal vi meddele, at vi stopper for indtegning af deltagere til fangestævnet lørdag den 1. juni.

Deltagere til fællesrejser eller andre, der er i tvivl om noget med hensyn til arrangementet, bedes venligst telefonere til følgende telefonnumre. (01) 58 99 54 eller (01) Ge. 7187. Eller skrive til Solveig Skjøtt eller Arne Hedegaard Rasmussen. Adresserne står her i bladet. Vi håber så på et snarligt gensyn på Als og regner med, at alle vil hjælpe stævneudvalget med at få gennemført programmet til alles tilfredshed.

Arne Hedegaard

Gestapofangernes blomstertombola

Sjællandsafd. har i lighed med sidste år søgt om tilladelse til at opstille en blomstertombola på Nytorv i Kbh. i dagene 27.-31. maj - begge dage incl.

Vi vil anmode fru Lis Møller om at åbne boden ved at trække de første lodder.

Overskuddet går til vor nyoprettede rejserекреationsfond, som derigennem sender sine medlemmer på et tiltrængt rekreationsophold.

I nær fremtid rejser de første 8 heldige kammerater ned til sol og varme. Om nogle måneder vil vi igen trække lod om et antal rejser, og vi agter at søge om tilladelse til også at opsætte tombolaen i Rødovre centret og Lyngby storcenter til efteråret.

Skulle der blandt foreningens medlemmer være nogle, der har tid og lyst til at hjælpe os nogle timer med at stå i boden, bedes I ringe til

Solveig Skjøtt
Ge. 7187.

LUFTKAMPEN OVER NORDALS NATTEN MELLEM DEN 18. OG 19. AUGUST 1942

Af pastor Kai Lænkholm.

Øjensvidneberetning, nedskrevet i sept. 1942.

Henimod slutningen af det tredje krigsår oplevede Nordals - og forøvrigt også andre dele af denne skønne og frugtbare ø - en lille timestid nogle frygtelige krigsbegivenheder, som vist aldrig glemmes af os; der hører hjemme på Nordals.

Mellem kl. 23 og 24 blev vi opmærksomme på, at den så ofte forekommende flyveralarm fra ikke-tyske maskiner lød stærkere end ellers. Ligeledes var lyskuglernes antal ret stort, til sidst syntes luft- rummet over os at være fuldstændig indkredset af en ring af lysende legemer, der lod til at holde sig omtrent på samme plet hele tiden.

Lyset var så stærkt, at vore legemer kastede fuldkommen sorte skygger på den klart oplyste jord. Det var et meget smukt syn, men i os dæmrede en uhygge-

følelse ved tanken om, hvad dette kunne være forspillet til. Lyskasterne tegnede deres striber hen over himmelbuen, og antiluftskytsets fyrværkeri begyndte, dog ikke nær i den grad, som vi undertiden har set det over Flensborg eller ved storangreb på Kiel.

Lidt før midnat var jeg gået over på Nordborg kirkegård og stod ved sydsiden af kirken. Man kunne tydeligt skønne, at maskinerne fløj snart i den ene retning, snart i den anden, og pludselig - klokken må vel have været lidt over 12 nat - lød i nogle sekunder - 5, 7, 10, jeg ved det ikke en uhyggelig fløjtetone.

Min tanke var: Nu blev der skudt en flyvemaskine ned! Så et stort brag, efterfulgt af 3-4 stærke detonationer; vi, der stod på kirkegården, havde følt fløjtetonen så stærkt, at vi egentlig ventede, at noget ville ramme os, men vi nøjedes dog med at blive trykket tilbage mod kirkemuren. Fløjtetonen, lufttrykket og bragene tog vor lyst til at være ude i det frie, men inden vi nåede præstegården - ca. 40 m borte - kom den næste fløjtelyd efterfulgt af 5-6 stærke brag. I præste-

gården var alle kommet op, detonationerne bevirkede, at døre og vinduer klaprede, ja, huset selv rystede. De stærkt forskrækkede børn blev nogenlunde beroligede, og vi kom i største fart ned i vor lille, men solide kælder med gammeldags hvælvede, svære hvælvninger.

I kælderen opholdt vi os i ca. 3 kvarter. I den tid hørte vi endnu 3 à 4 gange denne uhyggelige fløjtetone med de påfølgende detonationer. Ved halvtiden hørte vi den første tyske jagermaskine komme susende, siden kom flere - over vort hus dog vist kun 3 à 4 -, og vi var ikke mere i tvivl om, at der fandt en luftkamp sted over vore hoveder. Henimod kl. 1 stilnede kampen af, motoralarm var der stadig, men kun fra tyske maskiner, og detonationerne var ophørt.

Flere gårde havde fået fuldtræffere

Da det syntes os sandsynligt, at der måtte være sket alvorlige ting ikke langt fra os, gik vi over på kirkegården for at prøve, om vi kunne blive nogenlunde klar der-

Hammerum Efterskole

7400 HERNING

KOSTSKOLE FOR 8. - 9. - 10. KL.

KAN AFSLUTTES MED STATSKONTROLLEREDE PRØVER.

OPLYSNINGER FÅS VED HENVENDELSE TIL SKOLEN.

HANS APPEL

TLF. (07) 11 62 34

Svendborg Handels- skole

Dronningemaen 57 - Svendborg

Telefon *21 5511

STENHUGGERMESTER

Karl Sørensen
Algade 27
9690 Fjerritslev

O. KRUMMELBEIN

Svanegade 12 - Thyborøn

over. Et par stærke ildskær mente vi efterhånden at kunne identificere som stammende fra sognet her.

Jeg cyklede da af sted og erfarede i nærheden af brandstedet i Dyvig, at adskillige sprængbomber og brandbomber var faldet over Holm kommune, som udgør en del af Nordborg sogn. Flere gårde havde fået fuldtræffere i deres udbygninger, nogle heste, køer og svin var dræbt, men som ved et under var intet menneske kommet alvorligt til skade, kun havde to mænd fået sår, de måtte under lægebehandling.

Den største skade var sket i centrum af landsbyen Holm. Det område af landsbyen, som var ramt, blev på politiets påbud evakueret samme nat af hensyn til mulige blindgængere. Næste formiddag ved 9-tiden blev der givet tilladelse til, at beboerne atter måtte vende tilbage til deres hjem.

Knuste døre og vinduer store revner i væggene.

Men hvilke hjem! Dørene var knuste, vinduer, både træværket og ruderne, slynget ind i værelserne, væggene havde slået store revner, loftet hang adskillige steder, så det hvert øjeblik kunne falde ned, og adskillige møbler var slået i stykker; når så desuden værelserne var oversået med kalkpuds, med jord og sten fra bombekraterne, og bjælker og murstumper fra de bortsprængte bygninger havde slået tagene i stykker på 6-7 ejendomme, kan man forstå, at det hele frembød et meget sørgeligt skue, men også forstå, at den følelse, som straks om natten kom frem i sindene hos de mennesker, hvis hjem det gik ud over, blev stadig stærkere: Taknemmelighedsfølelsen over, at intet menneskeliv var gået tabt.

Vel var de materielle tab store, men dette, at mennesker, som - da de hørte bombernes uhyggelige fløjten - havde sagt hinanden farvel, stadig havde hinanden, det var trods alt hin nats stærkeste oplevelse.

Intet menneskeliv gik tabt

Den beskæmmelse, som dette vidner om, fremhæves stærkt gennem flere enkelttræk. Jeg nævner nogle. Førstelæreren i Holm skole havde, da flyverkampen foregik lige over Holm by, søgt ly sammen med sin kone og barn i en lille kælder; da bomberne var faldet, og der atter var ble-

vet noget mere roligt, gik han op i soveværelset for at hente den lille drengs seng; det viste sig da, at et bombestykke havde slået hul i soveværelsets væg og slynget en mursten hen i barnets seng, den lå på hovedpuden!

Andenlæreren måtte flygte ud af sit soveværelse, idet maskingeværkugler gennemhullede dets væg; da der lidt efter blev kaldt på ham af slægtninge, der boede på den anden side af landevejen, løb han over til dem, mens maskingeværkuglerne peb ham om ørerne. - I holm mølles soveværelse lå møllerparret og sov; DE BLEV VÆKKET AF DEN STÆRKE MOTORLARM, HAVDE LIGE FÅET EN SMULE TØJ PÅ OG VAR KOMMET UD I EN MELLEMGANG, DA BOMBEN FALDT I DERES UDHUS OG SENDTE ET VINDUE (bag hovedgærdet af sengen) og en mængde sten og jord ind i sengen.

På Troelsgård havde gårdejerparret og en »høst-studine« søgt ly i husets midtergang; da bombefældningen var forbi, viste det sig, at det stykke mur, de havde stået bag, var det eneste, der var forblevet nogenlunde uskadt.

I Dyvig var manden i det ene husmandssted uden for huset, da han hørte bombefløjten; han skyndte sig ind, lige før bomben faldt i hans udhushjørne; døren kom efter ham, og han slyngetes omkuld; inde i soveværelset gemte hans kone sig ved den forfærdelige fløjtelyd under dynen i sin seng; en bombesplint for gennem væggen ind i hendes dyne og standsede midt i den.

60 tons bomber over Als på een nat

Sådan formede tilværelsen sig for en del mennesker på Nordals i en lille timestid hin frygtelige nat. I alt faldt der vist ca. 60 tons bomber over Als den nat, deraf de 40 over Nordals. (For en fuldstændigheds skyld kan nævnes, at i nabosognet, Oksbøl, haglede det med brandbomber ned over 2 gårde, som nedbrændte til grunden; deriblandt var den gamle, kønne Mjølsgaard). Ikke så underligt, at mennesker kom til at føle sig små og under en nådig beskæmmelse, der taltes ikke meget om »de slemme tyskere« eller »de slemme englændere«; heller ikke ret meget om de materielle tab, men der taltes om, at trods al ulykke, trods krigens mægtige og uhyggelige kræfter, var der alligevel én, som midt i alt dette kunne vise sin endnu større magt, én, som hørte, når små mennesker anråbte ham

om beskæmmelse.

Dette bliver det mest varige minde fra natten mellem 18. og 19. august her på Nordals.

Runde dage

Maj

Jens Pedersen, Søndergade 103, 5591 Gelsted, tidligere Sachsenhausen 74 309, fylder 70 den 7. maj.

Anders Jensen, Pr. Christiansgade 4, st, 8900 Randers fylder 70 den 8. maj.

Halvor Thomasen, Torvegade 159, 6700 Esbjerg, tidligere Sachsenhausen, fylder 65 den 9. maj.

Kurt H. Christiansen, Mosede Højvej 37, 2670 Greve Strand, Neuengamme 60.779, Alt Garge. 50 år den 12. maj.

Anker Christensen Præst, Vinhaven 19, 1. 2500 Valby, fylder 65 den 15. maj.

Pensionist Karl Larsen, Bov, fylder 75 den 19. maj. Han blev taget som grænsegendarm og har således været i Neuengamme og i Altgarge. Han var i Neuengamme med til at passe på pakkerne og gjorde på den måde en værdifuld kammeratlig indsats.

Efter befrielsen har han været en god hjælper ved indretningen af museet i Frøslev-lejren.

Albert Larsen, Kongevej 128, 3000 Helsingør, tidligere Sachsenhausen, fylder 70 den 28. maj.

Juni

Sigfred Jensen, kasserer i Randersafdelingen, Vænget 1, Vorup, 8900 Randers, fylder 75 den 1. juni.

Georg Boiesen, Ved Vandløbet 25, 2700 Brønshøj, Neuengamme 60.743, 60 år 6/6.

F. O. Smidt, Randers, tidligere Neuengamme, fylder 50 år den 11. juni.

Poul Christensen, Frederiksdalsvej 173, 2630 Virum, Neuengamme 60.854, 75 år 16/6.

Hans Ove Jensen, Leopardvej 45, 2610 Rødovre, tidligere Vestre Fængsels tyske afdeling og Horserød, fylder 65 den 22. juni.

Fru Helene Weiser, Høje Gladsaxe 13, 2. mf., 2860 Søborg, Auschwitz, Bergen Belsen, m.m., 50 år 29/6.

Lån kr. 10.000

for kr. 2,50

(6 cigaretter ÷ et HIV) om dagen. -

Oplysninger på tlf. (01) 12 64 80

kl. 9-16, lørdag kl. 9-11.

Også støttelån til køb af grund eller hus.

Erhvervsbureauet - V. Farimagsgade 1 - 1606 København V

P. LAURITSEN A/S

AARS VAREHUS

GULLFIBER A/S
H. J. Holstvej 14
DK - 2610 Rødovre
Tlf. (01) 70 95 11

Union

BETONVAREFABRIK A/S . VOJENS

(04) 54 13 30

GT-M og GT-F rør
Fliser
Kantsten
Fundamentblokke
Brøndsten
Delta systembrønde
Landbrugsrør m/fals

SØNDERJYLLANDS
CENTRALE FABRIK

Sophus E. Johnsen & Co.

Skibsproviantering

Havnegade 2 B . 8000 Aarhus C

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme

Dalum og Versen ved Meppen

I dagene lørdag den 31. august og søndag den 1. september 1974 foretages den årlige pilgrimsfærd til lejrene ved Emsskanal, hvor vi mødes på *Banegårdspladsen* i Meppen den 31. august kl. 10. - Reservér dagene og tag med på denne tur. Program vil senere blive udsendt.

Bestyrelsen

Møde i den internationale Neuengamme sammenslutning

Amicale Internationale de Neuengamme (AIN) afholdt i dagene 23. og 24. marts 1974 eksekutivkomite møde i Pelzerhagen ved Neustadt i Vesttyskland.

Foruden AIN's præsident fru René Aubry deltog delegerede fra Tjekkoslaviet, Ungarn, Sovjetunionen, Polen, Frankrig, Belgien, Holland og Vest- og Østtyskland. Fra Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme deltog formanden E. H. Grome, E. J. Jensen, Mogens Pedersen og N. O. Køster.

30-års-dagen for befrielsen skal mindes

De to dages forhandlinger samlede sig især om de mindehøjtideligheder, man planlægger at afholde i Neuengamme i forbindelse med 30-års-dagen for den anden verdenskrigs afslutning i Europa samt gennemførelsen af AIN's kongres i 1975.

Det vedtoges, at kongressen skal holdes i Hamborg i dagene 1. og 2. maj 1975. Mindehøjtidelighederne skal holdes i dagene 3. og 4. maj 1975. *Den 3. maj i Neustadt* i forbindelse med 30 årsdagen for katastrofen i Neustädterbugten, hvor fangeskibene »Cap Arcona«, »Thielbeck«, »Der Deutsche« m. fl. blev bombarderet fra luften af engelske flyvere, der ikke var klar over, at SS havde anbragt koncentrationslejr fanger om bord i skibene. Over 7000 fanger fra Neuengamme omkom her i krigens sidste timer. *Søndag den 4. maj* 1975 afholdes en mindehøjtidelighed i Neuengamme. Man gik ind for fra dansk side at deltage i disse højtideligheder.

Der vedtoges et opråb til de tidligere fanger fra Neuengamme og deres efterladte om at slutte op om dette arrange-

ment. Endvidere vedtoges en udtalelse mod begivenhederne i Chile med en henvendelse til repræsentanter for de organisationer, der repræsenterer de store koncentrationslejre Auschwitz, Buchenwald, Mauthausen, Sachsenhausen o.s.v., om at nedsætte et udvalg af tidligere fanger, der skulle søge om indrejse i Chile for at foretage undersøgelser på stedet.

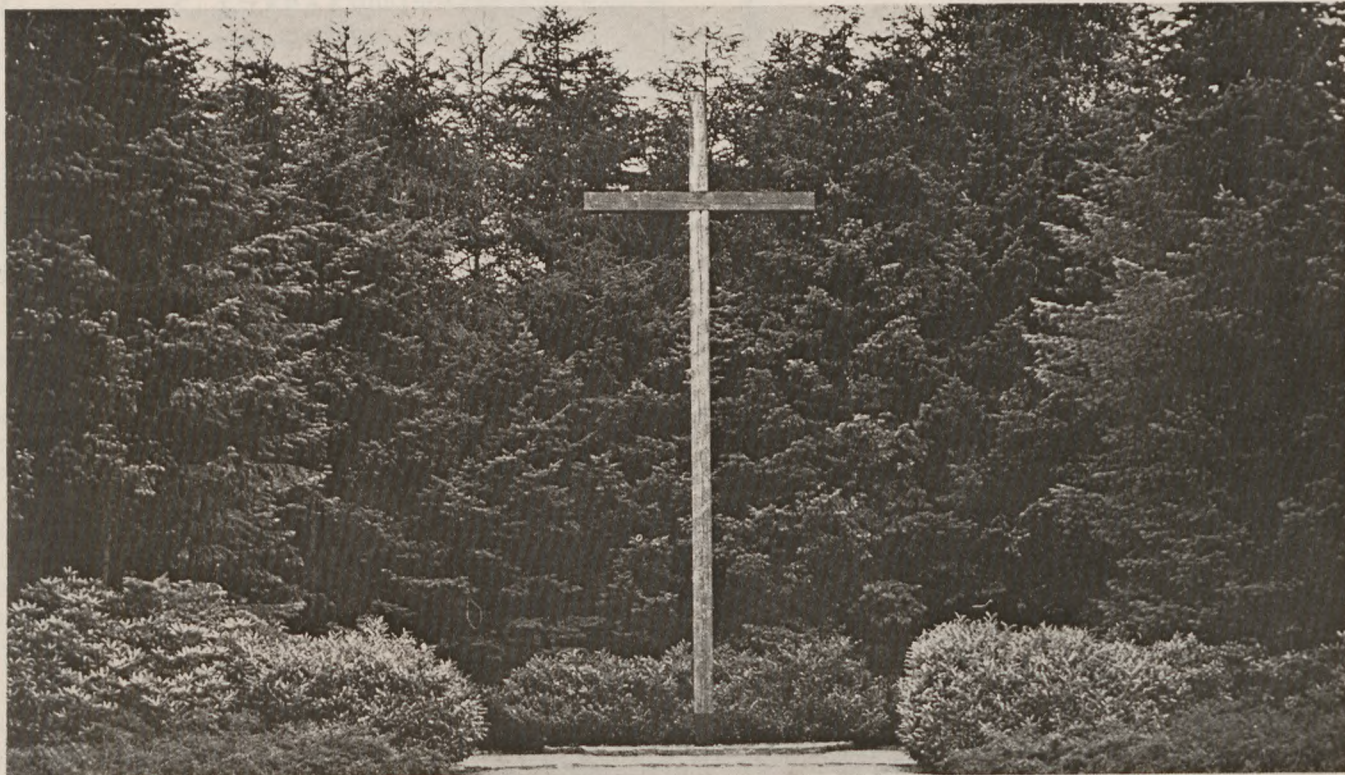
»Dokumenten-Haus« i Neuengamme

I forhandlingerne deltog også Konrad Hoffmann fra Hamborg, der er AIN's forbindelsesled til Hamborg senat. Hr. Hoffmann oplyste, at man var langt fremme med planerne om at opføre et »Dokumenten-Haus« ved mindeparken i Neuengamme.

I denne bygning skulle udstilles billeder og dokumenter m.m., der skildrede lejrens historie.

Mødets deltagere nedlagde krans og blomster ved mindesmærket for ofrene fra »Cap Arcona« i Neustadt og på den store kirkegård i Haffkrug, hvor næsten 800 ofre fra katastrofen i Neustädterbugten ligger begravet.

N. O. Køster

Det store træ Kors ved gravene i Haffkrug. Der findes stadig nu snart 30 år efter katastrofen i Neustädterbugten skeletter i sandet på stranden. Man søger at identificere de fundne, hvorefter de bliver stedet til hvile her.

Bagermester E. Honoré

Pandrup

**Lrs. Steffen Møllgaard
Skovvej 4
4291 Ruds Vedby**

**SPAREKASSEN
FOR CHRISTIANSFELD & OMEGN**

BOGTRYKKHUSET

Langelinie 68
Odense

**A.C. Lauritzen & Anders Næsby
Ålborg**

**B.P. Depotet
Stampmøllevej 5
8300 Odder**

DALBY BAGERI
Dalby pr. Haslev

STEFF'S RADIO & TV.
Lillegade 22
8500 Grenå

**P. Sejr Nielsen
Gas- og Vandmester
Søndervangen 50
3460 Birkerød**

**Teknisk Skole Ringsted
Tlf. (03) 61 31 53**

Nationalmuseets Forlag: »Fanger i Frøslevlejren 1944-45«

Ved Jørgen Mågård

Bogen er, som det fremgår af titlen, i højere grad en beskrivelse af fangelivets og lejrens forskellige sider, end det er en udtømmende beretning om hele Frøslevlejrens bevægede historie. Denne lejr, som den danske offentlighed første gang præsenteredes for officielt, da den tysk-kontrollerede danske presse den 15. august 1944 kunne bringe følgende lakoniske meddelelse:

»Transporten af de 741 fanger fra interneringslejren i Horserød til Frøslev er blevet gennemført i løbet af dagene fra fredag den 11. august til søndag den 13. august 1944. Transporten er forløbet glat. Den nye postadresse er: Interneringslejren i Frøslev, pr. Fårhus.«

★

HERMED var »Polizeigefangenenlager« Frøslev en realitet på dette lille område af Sønderjylland, tæt nord for grænsen i de fredede lyngbakker »Frøslev Polde« og omgivet af den plantage, der oprindeligt blev anlagt for midler fra den franske krigsskadeserstatning til Tyskland efter krigen 1870-71. Her kom lejren faktisk til i sin korte tilværelse at udgøre en afspejling - i det små - af hele det danske samfund og af de forhold, hvorunder dette måtte leve i besættelsens år.

Forud var, som det fremgår af bogens indledende kapitel, på dansk initiativ siden det tidlige forår 1944 gået forhandlinger mellem det danske departementschefstyre og de tyske besættelsesmyndigheder om oprettelsen af lejren. Fra dansk embedsmandsside var formålet med at yde støtte til oprettelsen, at denne etablering ifølge tyske tilsagn skulle gøre det muligt for tyskerne at trække allerede deporterede fanger tilbage fra Tyskland og at muliggøre at andre ikke transporteredes sydpå.

★

LEJRENS OPRETTELSE har utvivlsomt reddet mange danskes liv, men samtidig fremgår det også af bogen, hvor hurtigt de nazistiske myndigheder sveg deres løfter.

Ganske vist transporteredes FEM dan-

ske fanger i begyndelsen af september 1944 til Frøslev fra et tysk tugthus, men allerede en uge senere - fra 15. september - begyndte de transporteres at rulle og sejle sydpå, som bragte antallet af danske deporterede op på adskillige tusinde, hvoraf mange aldrig senere vendte tilbage.

★

BOGENS hovedpart må betegnes som en antologi, der beskæftiger sig med alle de forskellige områder og aspekter af Frøslevlejren, »Verdens mærkværdigste

fangelejr«, som den så træffende er benævnt i et af de første afsnit.

Adskillige af de tidligere fanger, hvoraf enkelte nu er døde, har leveret en stor del af teksten til bogen, og de beretter med deres egne ord om de daglige forhold og begivenheder, hvadenten det gælder det officielle arbejde, oplevelser i glæde og fest, eller i forbindelse med død og læsteløse eller under den knugende stemning, der herskede, når der ved appeller blev udtaget fanger til deportation.

★

OGSÅ mere illegalt betonedede foreteelser beskrives, som eksempelvis deltagelse i forbudte gudstjenester eller andre opbyggelige møder af forskellig art, eller den illegale vaccination mod de epidemiske sygdomme, der dengang hærgede i Europa, og som de internerede læger foretog på de mange tusinde fanger, eller

Den nye Frøslev-bog er forsynet med ny forside med motiv fra lejren. Man ser museumsbygningen med fangetårnet.

HOLSTEINBORG BRUGS
4243 Rude
Tlf. (03) 759016

Albert Rousing, Lundholdt's efft.
Speciale: Automatik og oliiefyr
Danmarksgade 36 – Fredericia
Tlf. (05) 92 09 28

VIBORG PRIVATE REALSKOLE
Trekronervej 12 - 8800 Viborg
Tlf. (06) 620369

A/S SYDSJÆLLANDS JERN FORRETNING
»Stålgården« – Næstved Tlf. 72 33 00 – Giro 6514

A/S CHEMO LAK
Jernbanegade 3
5500 Middelfart
Tlf. (09) 41 12 13

**KERTEMINDE
MATERIELHANDEL**
Langebade 20
5300 Kerteminde
Tlf. 09-321434

A_s SAVMOLLEN ULLERSLEV
Ullerslev - Fyn

MALERNES FAGFORENING
København

nyhedsformidlingen med sande frontbetretninger friskt modtaget fra BBC eller Sverige på indsmuglede radioapparater, eller ikke mindst i opretholdelsen af moralen på anden vis gennem en kunstnerisk, musikalsk eller digterisk indsats - af forskellig lødighed, men af samme betydning - i form af improviserede revyer, foredrag eller koncerter m.v. på stuer eller i barakgange.

★

FORSKELLIGE virksomheder udenfor lejren berøres også som f.eks. transporter, eller særkommandoer, herunder de såkaldte »Himmelfartskommandoer«, hvor danske gidsler blev anbragt i tyske militære transporttog for at sikre dem mod sabotage, eller om udrykningen syd for grænsen for at grave panserspæringer. Endelig omtales udføreligt et par vellykkede flugtforsøg.

★

DET DANSKE fængselsvæsens engagerede - og risikofyldte - indsats fortæller i beretninger om flere episoder, og ligeledes berøres Bernadottes hjælpeaktion for koncentrationslejr fangerne og Røde Kors virksomhed for lejren.

Bogen slutter naturligt med tyskernes kapitulation og med fangernes overtagelse af lejren den 5. maj 1945, efter at de allerede den foregående aften gennem de illegale radioer havde hørt befrielsesbudskabet fra BBC. Denne overtagelse forløb ikke uden en vis dramatik, men heldigvis uden blodsudgydelse.

★

PRÆCIS KL. 12, samtidig med at Københavns rådhusklokker lød gennem de tyske højttalere, gled det store Dannebrog til tops midt i fangelejren. Så fulgte kongens og statsministerens taler, og kaptajn Digmann, der i sin egenskab af dansk lejrløber (udpeget blandt fangerne af den tyske kommandant) så værdigt og effektivt havde virket som de danske fangers talsmand, kunne meddele, at alle nu var frie.

Naturligvis må bogen komme til at rumme gentagelser, hvor så mange forfattere strejfer samme emner, men dette forøger kun læserens interesse, da oplysningerne supplerer hinanden - ofte på en sådan måde, at et rent »teknisk« handlingforløb i een beretning, krydres gennem bemærkninger af humoristisk eller mere reflekterende art i en anden. De forekommende gentagelser er i al fald ikke trivielle.

Endelig er det også en gevinst for bogen, at de mange personlige beretninger,

gennem de pågældende forfatteres tilhørsforhold til den ene eller den anden barak eller med det ene eller det andet job i lejrens komplicerede »bureaukrati«, tilsammen udgør en slags mosaik, der for læseren danner et billede af lejren set fra mange forskellige synsvinkler.

★

GENNEM HELE BOGEN går, som en rød tråd, det danske smil - for nazisterne formentlig uudgrundeligt som Mona Lissas eller Sfinxens, så at de ikke var sikre på, om vi spøjte eller ej, om vi mente, det vi sagde, eller om vi mente det stik modsatte! - Humoren (også ofte galgenhumoren) - dette hemmelige danske våben - lykkedes det aldrig tyskerne at tilintetgøre.

Ved læsning af bogen er det forbløffende at opleve det samme ligefremme og uhøjtidelige sprog, der går igennem samtlige skildringer - til dels også i beskrivelser af tyske fangevogtere eller SS-folk, der ikke udelukkende omtales som latterlige eller følelseskolde personer, men hvis positive menneskelige egenskaber trods alt anerkendes. Men det er Jørgen Mågårds store fortjeneste, at bogen helt igennem fremtræder som et meget sobert og troværdigt værk og et værdifuldt historisk kildekrift.

Bogen, der er af et bekvemt format og trykt på godt papir, er gennemillustreret med en række dokumentariske fotografier, hvoraf flere ikke tidligere har været offentliggjort, samt samtidige tegninger af Gerda Ploug Sarp og Asger Møchitsch. Illustrationerne er hensigtsmæssigt anbragt i forbindelse med den relevante tekst. Det smukke omslag i farver viser lejrens midttertårn, det nuværende Frøsløvejrens Museum, som ganske vist ser betydeligt mere indbydende ud, omgivet som det er af udsprungne løvtræer og grønne plæner, end det gjorde dengang.

Det må hilses med glæde, at det netop er Nationalmuseet, der har følt trang til at udsende bogen, som fortjener at læses - ikke mindst af de generationer, der ikke selv har oplevet en besættelsestids vilkårlighed, retsløshed og terror - og med den udenlandske interesse, der er for Museet for Danmarks Frihedskamp, bør Nationalmuseet måske overveje en oversættelse til et eller flere af hovedsprogene.

K. Feilberg

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Formand: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N, tlf. (01) 35 50 12

Sekretær: Rasmus Bonde Larsen, Marievej 7, 2740 Skovlunde, tlf. (01) 94 99 04

Kasserer: Banke Jung-Jensen, Skalbjergrvej 32, 5000 Odense
Peter Nielsen, Haraldsgade 3, 5000 Odense

Social oplysning: Kai Wadsbach Petersen, Guldbergs Have 29, 2200 København N, tlf. 39 77 27

Formand i Ålborg: Arnold Mathiasen, Cort Adelers Gade 19, 9000 Ålborg.

Formand i Esbjerg: Halvor Thomassen, Torvegade 159, 6700 Esbjerg. Tlf. (05) 12 87 83

Formand i Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 2, 5240 Vollsmose. Tlf. (09) 14 34 15

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

LANDSLEDERSEN:

Formand: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N, tlf. (01) 35 50 12

Næstformand: Kai Wadsbach Petersen, Guldbergs Have 29, 2200 København N, tlf. (01) 39 77 27

Sekretær: Arne Hedegaard Rasmussen, Bredegrund 15, 2300 København S, tlf. (01) 58 99 54

Kasserer: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V, tlf. (06) 16 98 12

Bestyrelsesmedlemmer: Alfred Bertelsen, Halvor Thomassen, Kaj Henning Kejlstrup, Alf Møller, Tonny Hansen, Alfred Lunde, de

Socialt udvalg: Alfred Senn, Rylemosen 11, 2600 Glostrup, tlf. (01) 45 02 60

KØBENHAVNS AFDELING:

Formand: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N, tlf. (01) 35 50 12

ÅRHUS AFDELING:

Formand: Alfred Bertelsen, Trøjborgvej 76, 8200 Århus N, tlf. (06) 16 63 18

ÅLBORG AFDELING:

Formand: Kaj Henning Kejlstrup, Skelagervej 127, Hasseris, Ålborg, tlf. (08) 18 39 28

ESBJERG AFDELING:

Formand: Halvor Thomassen, Torvegade 159, 6700 Esbjerg, tlf. (05) 12 87 83

ODENSE AFDELING:

Formand: Alf Møller, Faurskov, 5591 Gelsted.

HILLERØD AFDELING:

Formand: Ove Laursen, "Dyssekilde", Gøllevej, 2760 Måløv. Tlf. (03) 18 30 46

NEUENGAMME-FORENINGEN

Formand: Holger Grome, Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup, tlf. (01) 50 33 86

Kasserer: E. Jakob Jensen, Fabianhus, 3240 Esrum, tlf. (03) 20 01 49

Næstformand: Bernth Johannsson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, tlf. (01) 87 02 64

Sekretær: Niels Otto Køster, Offenbachs Vej 27, 2450 København SV, tlf. (01) VA 2497 V.

Medlemskontakt og arkiv: Alex Th. Binneballer, Elme Alle 43, 2630 Tåstrup, tlf. (01) 99 05 52

Uddannelse FOR DERES BARN?

Midt i store VILDMOSE i Vendsyssel, 20 km fra Aalborg, på tidligere forsøgsgård Centralgården, har Aabybro Realskole oprettet kostafdeling med henblik på at give børnene et godt forhold til naturen og til dyr, da der på skolen vil være heste, køer og andre husdyr.

Der vil blive mulighed for at tage REALEKSAMEN, TEKNISK FORBEREDELSESEKSAMEN og UDVIDET TEKNISK FORBEREDELSESEKSAMEN.

**AABYBRO
KOST-OG
REAL-**

skole

Brochurer tilsendes!

Tlf.: kostafd. (08)26'5090-skolen241033-9440AABYBRO

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S ARBEJDE!**

Fa.M.D. og A.W.J.

ENGELSK BEKLÆDNING
MAGASIN

Algade 31 - 4281 Gørlev

ERLING FOSS

THORSGADE 59
2200 KØBENHAVN N.

STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

A. E. - Valby

Benzin & Service

v/ Hr. M. Nielsen

4450 Jyderup

Tlf. (03) 47 61 00

FORÆLDRESKOLEN I AARHUS

Marselis Boulevard 17
Tlf. (06) 14 29 06
8000 Aarhus C

Børnehaveklasser
1. - 10. klasser
Realafdeling

Kontortid kl. 13 - 14,
tlf. 14 29 06

J. Held Pedersen
skolebestyrer

**RANDERS
STYRETØJS SERVICE**

Støberigade
TELEFON (06) 42 06 72
STRØMMEN . RANDERS

**Hjalmer Joensens Litografiske
Etablissement A/S
København S**

N. SCHIØTT & HOCHBRANDT
Liner-, færge- &
containeragenter

Amaliegade 45 . Tlf. (01) 15 00 16
Tx 19075.

K. LINDSCHOUW
Advokat
Skt. Knudsgade 1 - Ringsted

Fjellerup Brugsforening
Tranehus

Pas på de ældre i trafikken!
K.N

DAGNES GLASLAGER
v/ C. O. Hansen & Søn
Sognegårdsvej - 8700 Horsens
Tlf. (05) 622509

H. Hans Nordland
&
Arne Stentebjerg
6700 Esbjerg

J. PETERSENS BESLAGFABRIK
Priorgade - Nibe

Frydenlund
Byggeforretning
Haslevej 5 - Rønne

J. FØGE JENSEN
Skelbækgade 2 - København V

Ejnar Rasmussen & Søn
Bogtrykkeri
Fredericia

BOGTRYKKERGAARDEN A/S
Kirkegade 11 - Struer

Broager Spare- & Laanekasse
6310 Broager
Tlf. (04) 44 11 13

Pas på de ældre i trafikken!
P.K.G.S.

**SPAREKASSEN for
NYBORG OG OMEGN**
Baggersgade 5800 Nyborg
Tlf. (09) 31 11 31.

SAGFØRER-AKTIONERNE
Frederiksgade 80
8000 Århus

Preben Rasmussen
Vestergade 6
7100 Vejle

Skibsmægler
J. C. HANSEN
Ved havnen - Haderslev
Tlf. (04) 522404

Revisor
Kai Reiscer og Nymand Christensen

St. Kongensgade 55
1264 København K
Tlf. (01) 11 86 10

Pas på de ældre i trafikken!

I. T.
2660 Brøndby Strand

MORSØ ANDELSSLAGTERI
Mågevej
7900 Nykøbing Mors

DANSK ARBEJDSMANDSFORBUND
Silkeborg

P. JUUL
Glargester
Th. Nielsensgade 39 - Herning

NORDISK VENTILATOR CO. A/S
Næstved

**Murermester
SØREN QUIST**

Skånevej 11 – 9670 Løgstør
Tlf. (08) 67 18 60

POUL MADSEN
Bovvej 1-3 – Padborg

**VÆRN OM NATUREN
G.A.V.**

Erik M. Poulsen
Hjelmsø - Sneslev
Tlf. (03) 64 10 11

C. J. BORELLA-HANSEN
El-installatør

Algade 32 – Vordingborg

LØVE APOTEKET
8800 Viborg

Glarimester Diderichsen
Amager Landevej 47
2770 Kastrup

WALTRICH A/S
Abildager 19-21
2600 Glostrup
Tlf. 96 55 88

HELGE BRUUN
Revisor
Søndergade 16 - Horsens

**RINGKØBING
AUTOMOBILFORRETNING A/S**
Herningvej 46 - Ringkøbing

OTTO-ERNST SCHÜDDEKOPF:
BIS ALLES IN SCHERBEN FALLT.
DIE GESCHICHTE DES FASCHISMUS.
C. BERTELSMANN: GUTERSLOH.

Golo Mann gør en meget fin distinktion mellem fascisme og nationalsocialisme. Disse to bevægelsers historie fortælles af Otto-Ernst Schüddekopf i denne lille rigt illustrerede bog, og netop billederne fra en tid, vi endnu husker, beskriver og afslører mere, end mange ord formår.

Forfatteren når ikke tydeligt at skelne disse to nihilistiske urostiftere fra hinanden, medmindre man vil se både i Francos og Mussolinis »statsidé« en mere positiv faktor, et genskin af antikke forbilleder fremfor Hitlers afsindige dyrkelse af den »rene« magt.

Fascisme er derefter ikke kapitalismens fortvivelse, men arbejderklassens svaghed. Den er udtryk for en mislykket venstre revolution, et resultat af at truslen fra socialistisk hold er fjernet. Klassekampen forvandles til kamp mod den plutokratiske ydre fjende, man har ikke et program, men, som Mussolini sagde, ens doktrin var »dåden«. Fascisme er i åndelig slægtskab med Bergsons livsfilosofi, den perverterer menneskets irrationalitet og giver en antikveret oplysningsrationalisme billig vind i sejlene! Læseren opfordres til eftertanke, når betydende forfattere bliver nævnt, der gik ind for disse idéer såsom Martin Heidegger, Ezva Pound og Knut Hamsun.

Ernst Jünger protesterede mod at blive regnet som vejbereder for Hitler med de kendte ord: at bebrejde ham Tysklands forlis og march ind i nazismen svarer til, at man slår løs mod en seismograf, der varslar et jordskælv. I Tyskland eksisterede der ingen »total« stat; men det var fire autonome grupper, partiet, arméen, bureaukratiet, industrien, der hver for sig undertrykkede masserne. Klassekampen var »indefrosset«. Og idag? Fascisme er erstattet af »managernes demokrati«. Hvad der sker i morgen, kan videnskaben ikke oplyse om.

Hans Rütting

Forårsfest

LANDSFORENINGEN »GESTAPO-FANGERNE«, Sjællandsafdelingen afholdt lørdag den 16. februar en meget festlig og morsom aften i PENSIONISTERNES SAMVIRKE på H. C. Ørstedsvej.

Formanden Solveig Skjøtt bød samtlige tilstedeværende hjertelig velkommen og takkede for det store fremmøde. Den nye, flotte »ITALIENSAL« var pyntet op med forårets lyse og friske farver; og de mange kammerater med deres pårørende fik en velkomstdrink og derefter tre forskellige slags lækre sild og en pragtfuld platte + kaffe med et hav af kager, og senere, ved 24-tiden, den lækreste natmad, for kun kr. 30,-.

Der var installeret et perfekt højttaleranlæg, således at der mellem de talrige overraskelser, som aftenen bød på, også blev mulighed for at danse; og det blev der sandelig også til langt ud på de små timer.

Foreningen havde formået et ungt talent Jonny Jensen fra Kastrup til at udfolde sig, men han måtte dog dele æren med vor egen Arne Hedegaard, der sprængfyldt med sin sædvanlige charme henrev festdeltagerne med sine vittige sange og strålende foredrag.

Som aftenens clou, blev der mellem de tilstedeværende trukket lod om et rejsegavekort til en værdi af kr. 500,-.

Det er altid morsomt og meget lærerigt at få mulighed for at træffe nogle af de gamle kammerater, komme dem lidt nærmere ind på livet, og lære dem mere at kende. Det var i sandhed en succesrig aften, som arrangørerne havde stor ære af.

Oplysningsarbejde om nazitiden

I byen Oberhausen findes et kulturelt center med galleri, malerskole og stadsarkiv. Det er placeret på et område, der hører til et tidligere slot. I en sidebygning er oprettet en mindehal for nazisternes ofre. Den blev åbnet i 1962 og indeholder en permanent udstilling omhandlende den fascistiske terror og den antifascistiske modstandskamp.

Den indeholder bl.a. også genstande, brugt af fanger i fængsler, tugthuse og koncentrationslejre samt dokumentariske oplysninger om mange af de ting, som skete i denne mørke periode af Tysklands historie.

Den 16. april 1974 overrakte Werner

Staake, der er tidligere KZ-fange og nu virker som direktør for Sachsenhausens museum, en model af denne lejr. Han har tidligere beriget Oberhausenmindehallen med værdifulde dokumentationer om Sachsenhausen.

Særudstillinger

Oberhausens kulturafdeling arrangerer år efter år særudstillinger i mindehallen, som besøges af tusinder af interesserede, ikke blot fra byen, men fra hele omegnen. Skoleklasser i real- og gymnasielinierne og fra andre videregående skoler kører hertil i skolebusser.

Man startede i sin tid med Sachsenhausen-udstillingen »Kain - hvor er din broder?« Hans Müller, der er kommunalt ansat, blev for en tid fritaget for tjeneste for at kunne vise besøgsgrupper omkring på udstillingen.

I tidens løb har der været arrangeret følgende udstillinger: »Tegninger og grafik af Søster Paula«, Friedrich Ebertstiftelsens udstilling »Emigration« samt »Fotosamlinger om det III. rige«.

I februar 1973 arrangerede byens kulturafdeling en udstilling med titlen »Rigsdagen brænder«; den vises nu i Wuppertal og skal senere til Dortmund. I øjeblikket forbereder man en udstilling over emnet »Milepæle i den totale krig« med undertitlen »Det III. riges provokationer«.

En hjælp i skolearbejdet

Næsten alle klasselærere, der besøger mindehallen med elever, erklærer: »Udstillingerne er os en værdifuld hjælp i formidlingen af den nyere historie«.
(*efter artikel af Hans Müller i »Der Appell«*)

★

Auschwitz Museet

I året 1973 besøgte 690.000 personer statsmuseet i Auschwitz, deraf 120.000 fra udlandet. Efter en højtidelighed ved det internationale mindesmærke i Birkenau og foran dødsuren ved blok 11 fik besøgergrupperne forevist dokumentarfilm, omhandlende KZ-lejr Auschwitz. I museets filmsal blev givet ca. 5.000 forestillinger for mere end 400.000 besøgende.

Dagbogsblade

Oversigt over processer i Hamborg mod nazi forbrydere.

Af 56 personer, som i tiden 1. januar 1966 til 25. september 1973 stod anklaget for domstolen i Hamborg for nazi-forbrydelser, blev

7 idømt livsvarig tugthusstraf,

10 idømtes tidsbegrænsede frihedsstraffe (bl.a. Ludwig Hahn, chef for Warschau-Gestapo),

11 frikendtes,

28 blev ustraffet løsladt som uegnede for afhøring eller fik straffen eftergivet samtidig med at de blev dømt o.s.v.

Statsadvokaturen har i de fleste tilfælde frafaldet undersøgelse af forbrydelser - i det omtalte tidsrum i ikke mindre end 321 tilfælde.

Sammenlægger man antallet af forbrydere, der var mistænkt for udøvelse af mord eller medskyld i mord (kun sådanne sager blev overhovedet undersøgt), så får man for det tidligere nævnte tidsrum følgende resultat:

Domstolen frifandt 39 af 56 anklagede. Statsadvokaturen afviste sager mod 321 mistænkte. Sammenlagt blev altså af 377 tilfælde fældet 17 domme, det vil sige 5,3 procent.

Men for dømte, som afsoner fængselsstraf, er procenttallet i virkeligheden endnu lavere, idet forbrydere, der idømtes tidsbegrænsede straffe, for størstedelen er forblevet på fri fod.

I Hamborg forventer man endnu 49 processer mod omtrent 700 nazistiske bødlere, hvoraf den overvejende del dog fortsat kan sove ubekymret.

HITLER - alle tiders »sællert«

Det kan lyde utroligt, men i det sidste års tid er Adolf Hitler blevet verdens bedste »sællert«. Bøger, film, TV-produktioner, ugeblade - alt sælges som varmt brød, hvis det handler om det tredje riges »Führer«, skriver Samvirke.

I USA er i det sidste år udkommet ikke mindre end 19 forskellige bøger om ham. I Tyskland udkom sidste år historikeren Joachim Fests Hitler-biografi på ca. 1.200 sider. I løbet af et par måneder blev den i sit hjemland solgt i over 200.000 eksemplarer. Desuden blev den med ekspresfart solgt til udgivelse i England, Tyrkiet, Norge, Frankrig, Holland, Jugoslavien, Japan, Spanien, USA - og Danmark, hvor den til efteråret udkommer i tre bind på forlaget Samleren.

Bogen »Har De set Hitler« har også fået stor succes i Tyskland. Det er korte interviews med hundredevis af tyskere, der på et eller andet tidspunkt har fået et glimt af dyret i åbenbaringen.

Næsten samtlige interviews giver indtryk af, at de adspurgte opfattede Hitler som en af nationens store mænd. En dame, som han gav hånd i forbifarten, vaskede ikke hænder i flere dage efter oplevelsen.

Filmverdenen viser samme tendens. Det europæiske marked myldrer allerede med halvpornografiske spekulationsfilm som »Den bitre ende« og »Hitlers privatliv«. I den mere seriøse ende finder man »Hitlers 10 sidste dage« med Alec Guinness i hovedrollen. Komikeren Peter Sellers planlægger en farce, hvor en ekspedition til Sydamerika skal finde den (nu 84-årige) Hitler spadserende rundt i junglen. I Tyskland sælges der titusinder af filmkassetter til hjemme-fremviseren, hvor man i seks afsnit kan hygge sig med titler som »Vejen til diktaturet« og »Et folk, et rige, en fører«. Det engelske TV-selskab BBC er i fuld gang med produktionen af en mammut-serie om Hitlers liv den forventes at blive på 26 afsnit. Andre 26 afsnit skal handle om Det tredje riges undergang.

En bivirkning af denne overstrømmende interesse er, at genstande, der har tilhørt Hitler, sælges for store summer. En amerikaner fra Arizona erhvervede for nylig hans Mercedes fra 1941 for den nette sum af knap en million danske kroner. I det parisiske auktionshus Hotel Druot blev hans tedug solgt for 3.000 kr. - og hans barberkost for 1.200 kr.

Paradis Auschwitz

Et i Coburg udgivet blad, der er organ for det fascistiske Internationale »Nation Europa«, har bragt en artikel af den hamborgske dommer, dr. Wilhelm Stäglich, der er aktivt medlem af det nynazistiske NPD. Artiklen har titlen »Indtryk fra KZ Auschwitz«.

Hvilke indtryk har denne herre så fået og hvorledes kom han til Auschwitz? Det viser sig, at Stäglich i de år, lejren bestod, aftjente sin værnepligt som officer i en Wehrmachtafdeling, der var stationeret i nærheden af KZ Auschwitz. Hans afdelings opgave var at beskytte de stedlige industriforetagender. I disse foretagender arbejdede også fanger fra Auschwitz, og Stäglich havde lejlighed til at besøge lejren.

Og nu de indtryk, Stäglich har fået af forholdene der:

»Lejren gjorde et velplejet indtryk og bar præg af fremragende organisation. Der var store barakker, udstyret med senge til fangerne. Lejren mindede mig om den arbejdstjenestelejr, i hvilken jeg gjorde tjeneste et halvt år, kun at KZ lejren naturligvis var væsentlig større.

Under ingen af mine besøg fik jeg indtryk af, at fanger, så længe de var i lejren, blev behandlet dårligt eller endog umenneskeligt. Ved et af mine besøg så jeg endda, at de i lejrledelsens kontor beskæftigede kvindelige fanger - efter udseendet at dømme jødinder - alle havde en flaske mælk stående på deres arbejdsplads. Ingen fanger optrådte, som om de nærrede angst for mishandlinger, endnu mindre at de havde dødsfrygt.«

Selvfølgelig »så« dommer Stäglich heller ingen krematorier i Auschwitz - kun »bageovne«.

Man diskuterer naturligvis ikke med denne notoriske løgner og til dato indædte nazist. Havde man mødt den herre *dengang*, kunne man have vist ham et og andet, som han ikke har formået at få øje på.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen til de syge